

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloquentiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Omnis acerbitatis invidia an hac actione depellitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

cis epulis libenter intersunt, hic quicquid habent auctoritatis, naufragâ jam virtute deperdunt in scurrilibus. Agendum expecta, ut illi messes aurea veniant in sinum, ut Christo lucrantur animas, ut calo manipulos inferant, ut ignem spargant in Christianorum mentibus, qui sunt in divinis Scythica hyeme frigidiores. Hucusque Caussinus sapientissimè.

Omnis acerbitalis invidia ab hac actione depellitur.

319. **S**ed quorsum, inquit aliquis, tot scriptorum centones frustra huc tracti, atque in acervum ita congesti? quorsum tam multis alienis paginis, quasi cotogaratâ stipe, tuæ Orationis molem, scilicet tuam, augere? quorsum tam variis anfractibus, atq; mæandris disputationis, quam incœperas, filum, ductumque temerè interrumpere, ac perturbare? Imò verò nihil commodius, aut opportunius, Patres amplissimi, cecidit, quàm ut, quum antea solis munitus rationibus, cum Adversariis confluxerim; deinde locupletissimorum cohortem Auctorum quoque, quos antesignanos doctrinæ de verâ eloquentiæ formâ, quam ab eorum corruptelis vindicavi, securus sum, cogerem, quadratoque agmine tempestivè in aciem educatam. Videbunt quippe Adversarii mei, neque inviti jam fitebuntur, stare me in hoc prælio non solitarium, sed tam multiplici virorum quavis sapientiæ, ingenii, eruditionis, prudentiæ, & sancti-

sanctimoniae laude florentium coronâ stipatum, ut tantam horum maiestatem, splendorem, ac dignitatem nullâ fronte, etsi alioqui durissimâ, nullisque oculis, etsi aliàs non adeo pudibundis, sustineri deinceps posse, haud ægrè tandem sint concessuri. Quid quòd tam conferta Auctorum phalanx non solùm ea, quæ dixi confirmat, sed et ob signat suffragio, verùm etiam multa alia crimina, quæ à me sunt prætermittenda, causæ tamè meæ peraccommodata insuper adjungit, ac vituperat?

320. Sed quantum hinc roboris, Auditores, huic additur Actoni; tantum profectò ab eâ demitur invidiæ, omnisque dicitatis, aut acerbitalis propulsatur suspicio. Quæ sunt enim omnium maximè probrosa nomina, quibus à me isti se compellatos queruntur? quam unquam austeriore in eos vocem jeci, quam alii quoque doctissimi, integerrimi, religiosissimi que viri jam pridem in eosdem ante me non jecerint? Agite, trutinam exhibete, lances porrigite, calceos date; & cujus tandem duriora sint verba, sedulò expendamus. Dolent, se velut infantes Philosophos, Rhetoresque, ceutirones, & pueriles fuisse traductos? pueriles nuncupavit ante me Perpinianus; enormis, & ventosæ loquacitalis arcessivit Guinissius; suâ loquacitate tanquam pestilenti sidere juvenum animos afflire, indignatus est Caussinus. Dolent se velut putidos, hebetes, ignavos, insulos, ac stupidos
X 3
fuisse

fuisse perstrictos? imperitos, vecordes, stolidos, insanos, amentes, excordes, ac fatuos nominatos? Ut ita sit (quamvis ego huiusmodi vocabulis tam cuspidaris ne corruptos quidem Concionatores agitavi) frigidus, & ridiculos ante me nominavit Aristoteles; ineptos Cicero, & Perpinianus; scdè, ac manifestè stultos Nigronus, insanos, atque amentes, eoque devenientes amentia, ut pudeat non insanire; nec non pleas deliramentorum Fabius, & Caussinus. Dolent, se passim arrogantes, temerarios, furiosos, impudentes, moriones, mimos, histriones, meretricia patronos eloquentia, flagitiosos atque infames fuisse vocatos? Ut hinc quoque conniveam, apertamque exaggerationem dissimulem; intolleranter arrogantes ante me vocavit Perpinianus, bacchantes Fabius, ebrios homines, ipsamque ebrietatem Seneca; perditos, & furiosos Caussinus, effeminatos, atque enervos, intemperantes, lascivos, atque impudentes idem Fabius, Tacitus, Guinifius, & Perpinianus; mimos, & obscenos Demetrius; histriones, & meretriciis ornatos vestibibus rursus Tacitus. Quid amplius? Potentissimæ delicias orationis iisdem expröbravit Seneca: tibicinum choro eosdem accensuit Musonius; simias Ciceronianas dixit Nigronus; Cerbero dignas offulas ab iis compositas pronuntiavit Guinifius; tanquam Christianæ desertorum religionis assecclas, deserendæque periculo, atque infamiae

miæ obnoxios admiratus est, ne dicam, execratus Perpinianus; ad extremum, velut eloquentiæ carnifices ad remos, ad bestias, ad Tartara rapiendos, contentis lateribus, exclamavit Cassinus. Et quidem hisce omnibus perhonorificis titulis profanos, ac vanos ipsos Oratores à viris & dilectissimis, & moderatissimis fuisse nobilitatos accepimus; quorum certè similes, aut pares, maximam partem ab hac mea actione absunt quàm longissimè.

821. Num verò sacratum prævaricatores Concionum blandiùs excepti sunt? Aut ego fallor, Auditores, (& utique non fallor) aut quicquid convicii, & dehonestamenti fundere calamus, vel lingua potuit, id in eos omne viri gravissimi, atque sanctissimi prolixè effuderunt. Curvas esse in terram animas, boves ad clitellas; citharâ, & cantico personantes; histriones, comædos, saltatores, parasitos, mimos, & circulatores asseverâruar, coquinarios Rhetores, & caupones, molles, & effeminatas cathedras tradiderunt; Ecclesias in scenas vertere, Cōciones in theatrales ludos commutare; quicquid habent auctoritatis, naufragâ virtute in scurrilibus deperdere; rutrim Babel, quam Deus spiritu oris sui dissabit, extruere; spretâ sacrarum Literarum majestate, ad nugas, & quisquilias deflectere, se, & alios in salutis discrimen adducere notaverunt; velut adulteros, ut meretrices, ut concubinas, ut luxuriantes mulieres dede-

corârunt; tanquam Ecclesiarum evertores,
 tanquam *athearum* mentium prolemina-
 rores, tanquam multiplici affines *idololatriæ*,
 quibus terra ipsa succenseat, Dei ira infe-
 sta sit, sacra templa, nisi prius divorum ima-
 ginibus, aut convulsis, aut saltem obnup-
 ris, intercedant, condemnârunt, diraque
 imprecatione defixerunt. Rogo nunc, ob-
 testorque Adversarios meos, ut gemina his
 meâ ex Actione depromant. Erunt sine
 dubio haud parvo leviora, placidiora, &
 suaviora. Quid igitur mihi potest hæere
 peccati, si tantorum virorum vestigiis insti-
 ti? quid piaculi, si tot Patres sanctissimos
 sum imitatus? quid labis, si tam exploratis
 viæ ducibus me credidi? quid noxiæ, si
 vituperandi formulas ab iis didici, si mu-
 tuatus sum, si expressi, si nomina, verba, &
 phrasas exscripsi? si minùs, quàm illi, seve-
 re, aspereque in Adversarios investus sum?
 Omnes enim, quos laudavi, Scriptores, ut
 legenti, consideranti que perspectum est,
 vel idem, quod ego, crimen, vel minus,
 quàm ego, explodunt; ubique tamen ejus-
 modi, ut vitiosas, quoque meorum Adver-
 siorum quum Orationes, tum Concio-
 nes iisdem omnino calculis necessariò,
 etsi tacitè multo tamen magis detestentur.

322. Leguntur horum omnium, quos
 memoravi, Auctorum opera, & libri; editi
 sunt, vulgati sunt, in manibus omnium
 sunt, sine ullâ invidiâ teruntur, sine ullâ di-
 cacitatis notâ circumferuntur. Quo igitur
 tur

tur jure hanc mihi aliquis aspergat, qui stylo multo minus, quam illi, austero præliatus sum? Quin multi quoque eorum, etsi depravatam Oratorem tam acriter carpunt, non tamen de serio Oratore, sed de scholastico potius Declamatore, aut commentitio Oratore loquuntur. At ego, quod semper professus sum, solos Oratores serios, & graves, quum in sole, & pulvere, in causis magnis, in foro, aut in curiâ dicere necesse habent, meâ oratione comprehendi. Quanto igitur adhuc vehementius in hos imperum facere jure optimo potuissem? Accedit, quod major ferè pars Scriptorum, quos protuli, iis in locis, in quibus ineptos Oratores, Concionatoresve tam durè tractant, neque Oratorem, neque Declamatorem agunt, ut ego; sed temperatum dissidendi characterem ex destinato sequuntur. Quanto igitur magis hæc mea Actio atque Oratio, quæ in contentionis arenam descendit, cui, ex lege omnium Rhetorum, & major dicendi libertas, & acrior instanti vis conceditur, etiamsi multo adhuc acerbius in hac disceptâsem, ab omni mordacitatis offensione esset immunis?

325. Postremò, etiamsi nullum mihi defensionis suppeteret clypeum, validissimum mihi suâ auctoritate præbet disertissimus Causinus. Stylum enim vanos in Concionatores stricturus, injecto que de cujusdam adolescentis declamatione potius, quam

quàm Concione, cui imperiti admodum
 plauserant, sermone; Dicam equidem (in-
 quit) quod censeo pro mediocri usu. & f. c. l. a.
 te, quam mihi triginta ferme anni in his Con-
 cionum laboribus exacti attulerunt. Nihil au-
 tem in hominem dictum velim quem misera-
 tione potius, quàm castigatione dignum puto,
 & fortasse serius eget monitoribus, quibus ad
 veram sapientiam possit informari. Vos de re
 quicquid est, non de personâ accipite. Idem
 ego quoque jure usurpaverim, caverimque
 hoc loco, Auditores, nihil à me in ullum
 Oratorem, Concionatoremve, aut alium
 quemcunque mortaliū dictum, sed ex
 more tantum declamandi, Adversariorum
 nomine ipsa vel artis non bene cognitæ
 peccata, vel naturæ vitiositates fuisse repre-
 hensa. Quin imò in ipsomet hujus Actio-
 nis vestibulo quàm tempestivè, quàm ex
 destinato, quàm peripicue denunciavi, me
 ita in hac causâ accusatoris partes suscipere,
 ut de Adversariorum honore, ac reve-
 rentiâ nihil penitus detrahitum vellem, quos
 equidem, etsi pro eo, ac par est, maximè co-
 lo, venerorque, ficto tamen pugnæ simula-
 cro non minùs amicè, quàm liberè, aggressus
 sum? Verùm, licèt vitiosas reprehendi
 Conciones non propter tamen nostri seculi
 fut prudenter idem etiam Causinus de-
 nunciat) penuriam accuso, quod sanè ex om-
 nibus Ecclesiasticorum Ordinibus generosissi-
 mos habet Concionatores, sed pono in conspectu,
 quæ possint evenire, & procul dubio multu
 eve-

evenerunt, quorum funestis exemplis sapere debent adolescentes. Ex quibus omnibus primum dicacitatis crimen satis dilutum puto, Auditores.

Huius Stylus Actionis copiosa sui advocacione utitur.

324 **R** Idebunt præterea Adversarii fortasse, quod dum Tullianæ perduelles eloquentiæ tam graviter urgeo; dum acuminum, ornamentorumque intemperantiam tantopere insector; ipse ego & minime omnium Ciceronianus in stylo sim, & ab iisdem acuminibus, jocis, argutiis, salibusque nequaquam abstineam; tum ab illâ quoque admirabili Tulliani artificii normâ quàm longissimè deflectam. Audio opprobriantes. Deus mentem vestram sospitet, egregii monitores. Sed nunc, quæ id criminis à me depellam, quæso vos, diligenter attendite. Si Tullianum stylum arctis illis, per angustis que cancellis, quibus illum adolescentuli in Rhetoricis Ciceronis institutionibus parum versati, ejusdemque & mentis, & præceptorum ignari, in Senatu verò Latinitatis omnino hospites, frequenter includuat, definiamus: ut, si quod nomen, aut verbum à Tullio prætermisum, aut quod sciamus, ab eo non usurpatum, quanquam alterius probati Scriptoris auctoritate satis commendatum, nostrâ